

VUODEN 2022 ARVIOINTIKERTOMUKSEN VASTINEET

ARVIOINTIKERTOMUKSESSA TODETUT TOTEUTUMATTA JÄÄNEET TAI MITTARIEN PERUSTEELLA HEIKOSTI TOTEUTUNEET TAVOITTEET JA MUUT VASTAUKSET

Selvitykset toiminnallisten tavoitteiden toteutumisen arviointiin perustuvat pääosin lautakuntien antamiin vastineisiin.

1 Luku

1.4 ARVIO TILINPÄÄTÖSKIRJAN LAADUSTA, LUOTETTAVUUDESTA JA KEHITTÄMISTARPEISTA

Tavoitteiden ja mittareiden asettaminen

Tarkastuslautakunta kehottaa edelleen tavoitteiden ja mittareiden huolelliseen miettimiseen, jotta kuntalaisten ja palveluiden käyttäjien tarpeita tuotettaisiin vaikuttavasti, laadukkaasti, taloudellisesti ja siten, että toiminta on kestävää pitkällä aikajänteellä.

- *Ruskon kunnassa on käynnistetty selvitys tiedolla johtamisen ohjelman hankkimisesta. Tarkoitus on, että ohjelma hankitaan 2024. Samassa yhteydessä pystytään vielä tarkemmin pohtimaan ja uudistamaan toimialakohtaisia mittareita.*
- *Lisäksi toimialat etsivät koko ajan paremmin palvelevia mittareita, joita voisi hyödyntää seurannassa. Lisää asiasta toimialakohtaisissa vastineissa.*

Tunnuslukujen vertailu muihin saman kokoluokan kuntiin

- *Tiedolla johtamisen järjestelmässä (riippuen tosin mistä se hankitaan) on usein rajapinta myös muiden kuntien vertailutietoihin. Valtiolle toimitettavien tilastotietojen vertailu muiden kuntien kanssa helpottuu tiedolla johtamisen ohjelman käyttöönoton myötä.*

2 RUSKON TALOUDELLISTEN JA TOIMINNALLISTEN TAVOITTEIDEN TOTEUTUMISEN ARVIOINTI

2.3. TOIMINNALLISTEN TAVOITTEIDEN TOTEUTUMINEN

KUNNANHALLITUS

Tavoite joukkoliikenteen asiakasmäärän kasvattamisesta

- *Asiakasmäärän kasvattaminen ei onnistunut vuonna 2021 johtuen koronaepidemiasta. Myös Turun pysäkin siirto puutorille vaikutti selkeästi asiakasmääriin.*

Kaavoitus ja maankäyttö

Asukasluvun kasvun turvaava tonttitarjonta

- *Tavoite ei toteutunut johtuen siitä, että tonttikauppa ei käynyt ennakoidulla tavalla. Lisäksi kunnan tonttitarjonta alkoi käydä rajalliseksi tässä vaiheessa.*

Tavoite ajantasaisen maankäytön suunnittelusta mittarin ollessa yleiskaavat ja kaavamuunnokset

- *Ruskon kunnanosan yleiskaavan valmistelu ei käynnistynyt johtuen eteläosan osayleiskaavan valmistumisen viivästymisestä.*

- *Ruskon kunnan eteläosan yleiskaava ei valmistunut johtuen kaavatyön lisäselvitysten keskeneräisyydestä. Kaavaehdotusta on muokattu Vahdon osayleiskaavan luonteiseksi. Rakennusinventointi lisättiin kaavatyön selvityksiin.*

Sosiaali- ja terveystalvet

Aikuissosiaalityö asiakasmäärän vähentäminen

- *Asiakasperheiden määrä jäi tavoitteesta.....ei vastausta*

Avohuollon ja ennaltaehkäisevän työn lisääminen avohuollon asiakasmäärä

- *Avohuollon asiakkaiden määrä jäi.....ei vastausta*

Kodin ulkopuolelle sijoittavien määrän väheneminen vuodesta tavoite 6 ja toteuma 8

- *Perhetilanteen äkillinen kriisiytyminen on johtanut kahden lapsen sijoittamiseen. Sijoituksia on pyritty estämään niillä lastensuojelun avohuollon tukitoimilla, joiden on arvioitu olevan lapsen edun mukaisia. Lastensuojelun avohuollon tukitoimet eivät kuitenkaan ole olleet riittäviä, jonka seurauksena meidän on pitänyt sijoittaa lapset.....ei vastausta*

Yläkoulun oppilaat tyytyväisiä elämäänsä ta2022 81% ja tp2022 68,5%

- Koronapandemia ja sen jälkivaiheet ovat vaikuttaneet erityisesti nuorten kokemaan hyvinvointiin. Korona-ajan tuomat riskit lasten ja nuorten hyvinvoinnille liittyvät valtaosin pandemian hillitsemiseksi valittuihin toimenpiteisiin ja toimenpiteistä seuranneisiin nuorten ystäväpiiriin, opiskelun, harrastusten ja tilakokemuksen muutoksiin. Seurannaisvaikutuksia on myös ollut perheiden vuorovaikutukseen ja taloudelliseen tilanteeseen ja sitä kautta todennäköisesti yleiseen tyytyväisyyden kokemukseen.

Omaishoidon asiakkaita vähintään ta 2022 70 tp2022 42

- 2022: Omaishoidon kriteeristö on Raision ja Ruskon alueella yhtenäinen ja saapuneet anomukset on käsitelty ajallaan
- (2021: Omaishoito annetaan yhtenäisin kriteerein Raisiolla ja Ruskolla, kaikki anomukset käsitelty.)

Tehostetun palveluasumisen osuuden lasku ja pitkäaikaishoidon nykytason säilyttäminen ta 2022 7 tp2022 11,3

- 2022: Hakemusten perusteella ja tehdyn arvion mukaan tehostettuun palveluasumiseen pääsevät henkilöt, joiden kohdalla kriteeristö täyttyy ja kotona pärjääminen ei ole mahdollista muiden tukipalveluiden kanssa.
- (2021: Tehostettuun palveluasumiseen ohjataan ne, jotka täyttävät kriteerit ja joille muu tuki ei ole riittävää.)

Lääkäripalveluiden peittävyys vähintään ta 2022 60% tp 2022 48,2 %

- Kaikki halunneet ovat päässeet terveysasemalle.

Ei-kiireellinen odotusaika lääkärille, enintään 2 viikkoa tp 2022 3,4 viikkoa

- [Tulostaulukko - Sotkanet.fi, Tilasto- ja indikaattoripankki](#)
- THL tilastot: huikea parannus ei kiireettömissä ajoissa hoitopääsyssä lääkärille v. 2022 vrt aiempaan.
- Jonotusaika on vaihdellut vuoden aikana, riippuen aikojen kysynnästä ja paikalle saadusta lääkäriresurssista.

OPETUS- JA VARHAISKASVATUSLAUTAKUNTA (16.8.2023)**Perusopetus:**

*Yläkoulun osalta tavoitteet toteutuivat hyvin, koska jokainen peruskoulunsa päättänyt oppilas sai päättötodistuksen ja jatko-opiskelupaikan. (73 oppilasta)
Valtakunnallisen MA-kokeen keskiarvo Maunun koulussa oli 6,8. Koko valtakunnassa keskiarvo oli 6,25.*

*Alakoulun 6. luokkalaisten oppilaiden kuntakohtaisten kokeiden tuloksissa sekä matematiikassa että äidinkiessä tavoitteet saavutettiin talousarviotekstissä esitetyn mukaisesti.
MA- vastauksista 75,8 % ja SUK- vastauksista 69,9 % oli oikein.
Tavoite toteutui, koska oikeita vastauksia oli lähes 70% tai yli 70 %.*

*Arviointikertomuksessa esitetään, että olisi toivottavaa, että perusopetuksen tavoitteissa kiinnitettäisiin jatkossa huomiota nuorten henkiseen hyvinvointiin. Perusopetuksessa kaikki kunnan lapset ja nuoret kuitenkin kohdataan paljon kattavammin kuin esim. nuorisotyön parissa.
Tämä asia on huomioitu vuoden 2023 talousarviota laadittaessa ja hyvinvointituloksia esitetään osavuosikatsauksessa (06/2023) sekä vuoden 2023 tilinpäätöksen yhteydessä.*

Perusopetuksessa Covid19-pandemia vaikutti vielä vuonna 2022. Väsyminen poikkeusoloihin on ollut merkittävää sekä lasten että opettajien keskuudessa. Jokapäiväisten haasteiden ohella retkien ja juhlatilaisuuksien määrä oli normaalia alhaisempi. Sijaisia tarvittiin paljon ja samaan aikaan sijaisten saatavuus on ollut heikkoa.

Tukiopetuksen tarve on ymmärrettävästi lisääntynyt viime vuosina. Sitä on myös saatu annettua enemmän kuin aikana ennen koronaa. Etäopetuksen aikana lisääntyneeseen oppilaiden pahoinvointiin on puututtu ja puututaan jatkossakin. Näin tehdään sekä jo olemassa olevien toimintamallien kautta, että aktiivisesti yhteistyössä hyvinvointisektorin ja eri hankkeiden kanssa. Oppilaiden hyvinvointiin on erittäin tärkeää kiinnittää erityistä huomiota jatkossakin.

*Maunun koulun laajennus ja peruskorjaus aloitettiin tarkan suunnittelutyön jälkeen vuonna 2021 ja projekti valmistui budjetoidusti ja aikataulussa kesällä 2022
Koska kyseessä oli yhdistetty peruskorjaus ja uudisrakentaminen, lisätöiden poikkeuksellisen alhaista osuutta voidaan pitää loistavana saavutuksena.*

Kevään 2022 valmistuneessa varhaiskasvatuksen ja perusopetuksen pitkän tähtäimen suunnitelmassa annettiin suuntaviiva tulevien lukuvuosien perusopetuksen järjestämisestä Ruskon kunnassa.

Varhaiskasvatus:

Varhaiskasvatuksen tavoitteista toteutui täysin vain toiminnallinen yhteistyö esiopetuksen ja alkuopetuksen välissä. Yhteistyötä tehtiin säännöllisesti ja suunnitellusti. Myös omien tilojen täyttöaste oli tavoitteen mukainen (yli 92 %). Tavoitteissa esitetty lapsimäärä ei silti toteutunut, koska varhaiskasvatuksen piirissä oli paljon alle kolme-vuotiaita. Tämä näkyy lasten kokonaismäärässä alhaisempana lapsimääränä, koska alle 3

v suhdeluku yhtä aikuista kohden on 4 ja yli 3 v suhdeluku on 7. Seuraavaan talousarvioon tulee muuttaa tavoite muuhun muotoon, kuin lapsimäärään sidotuksi.

Myös pedagogisen toiminnan laadun varmistaminen; lähiympäristön hyödyntäminen, liikunnan kautta tekeminen, toiminnallinen oppiminen ja positiivinen vuorovaikutus toteutuivat. Siitä ei kuitenkaan saatu numeerista arviointia, koska vuonna 2022 ei tehty asiakastytyväisyyskyselyä, eikä henkilökunnan pedagogisen toiminnan kyselyä. Henkilökunta kyllä arvioi omaa toimintaansa aktiivisesti koko vuoden ajan ja ryhmävasu sisältää paljon pedagogisen toiminnan arviointia. Päiväkotikohtaiset arviointi-illat toteutuivat jokaisessa talossa keväällä 2022. Niissä arvioitiin kuluva kautta sekä ryhmäkohtaisesti että päiväkotikohtaisesti. Tulosten mukaan pedagoginen toiminta oli erittäin laadukasta ja tavoitteet totutuivat suurelta osin.

Asiakastytyväisyyskyselyä ei toteutettu keväällä 2022. Tämä johtui siitä että kevään aikana oli muita kyselyitä niin paljon. Mm. varhaiskasvatussuunnitelman päivitykseen osallistettiin huoltajia. Lisäksi Vertikal Oy teetti oman palveluverkkoselvitykseensä liittyen kyselyn huoltajille.

Lastenhoidon tukien osalta toivottiin tietoa siitä tavoitellaanko korkeaa vai matalaa arvoa. Tätä on vaikea määritellä ja taulukko tuo lähinnä näkyväksi lasten määrän yksityisessä varhaiskasvatuksessa ja kotihoidossa. Yksityinen varhaiskasvatus on kulkenut kunnallisen varhaiskasvatuksen rinnalla, tasaten kunnan paineita uusien päiväkotien rakentamiseen. Yksityisen varhaiskasvatuksen osuus on n 30 %. Olemme saaneet sijoitettua kaikki varhaiskasvatusta tarvitsevat lapset joko kunnallisiin päiväkoteihin, yksityiseen päiväkotiin tai yksityisille perhepäivähoitajille. Tämä on positiivista. Kotihoidon toteumassa näkyy se että kotihoidon määrä on n 15 % Ruskolaisten lasten kokonaisuudesta. Varhaiskasvatuksen piirissä on siis 85 % lapsista. Valtakunnallisesti osallistumisaste varhaiskasvatukseen on ollut vuonna 2021 75,4 %.

HYVINVOINTILAUTAKUNTA (13.6.2023)

Arviointikertomuksessa vuodelta 2022 tarkastuslautakunta toteaa, että ”on hyvä, että talousarviossa hyväksytyt mittarit ja tavoitteet käydään läpi hallintokunnissa talousarvion hyväksymisen jälkeen. Tuloksellinen toiminta edellyttää toimintatapaa, jossa organisaation toiminnoille ja palveluprosesseille asetetut toiminnan ja talouden tavoitteet toteuttavat Ruskon kuntastrategiassa asetettuja tavoitteita.”

Kehitettävää tarkastuslautakunnan mielestä on siinä, että ”JHS 199 -suosituksen mukaan valtuuston tulisi asettaa ensisijaisesti vaikuttavuustavoitteita eli tavoitteen tulisi kuvata kunnan aikaansaannoskykyä ja positiivista vaikutusta kuntalaisten hyvinvointiin sekä kunnan elinvoimaisuuteen. Tarkastuslautakunta kehottaa edelleen tavoitteiden ja mittareiden huolelliseen miettimiseen, jotta kuntalaisten ja palvelujen käyttäjien tarpeita tuotettaisiin vaikuttavasti, laadukkaasti, taloudellisesti, ja siten, että toiminta on kestävää pitkällä aikajänteellä.

Sote-uudistuksen myötä kaikkien kuntien tehtäväkenttä on kaventunut ja esim. erikoissairaanhoidon kaltainen, varsin voimakasta vuositason vaihtelua tuonut menoerä, ei enää kuulu kuntien talouteen. Tätä taustaa vasten tunnuslukujen vertailu muihin saman kokoluokan kuntiin olisi suotavaa ja aiempaakin hyödyllisempää.”

Hyvinvointilautakunnan on tarpeen käydä keskustelua, miten em. täsmennyksiä otetaan huomioon asetettaessa tulevan vuoden toiminnallisia tavoitteita.

Mainitun hyvinvointialueuudistuksen myötä myös kuntien hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen toiminnan merkitys on kasvanut ja kasvaa todennäköisesti tulevina vuosina, sillä vaikka sosiaali- ja terveyspalvelut siirtyivät hyvinvointialueiden järjestettäväksi (1.1.2023 alkaen), vastuu kuntalaisten hyvinvoinnin ja terveyden edistämisestä säilyy kunnilla.

Valmisteilla olevassa kannustinmekanismissa eli ns. Hyte-kertoimessa on kuntien hyvinvoinnin ja terveyden edistämistä koskevia sekä prosessi- ja että tulosindikaattoreita. Hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen valtiosuuden lisäosa eli HYTE-kerroin on kannustin, joka tarkoittaa, että kuntien rahoituksen valtiosuuden suuruus määräytyy osaksi niiden tekemän hyvinvoinnin ja terveyden edistämistyön mukaan. Tällä halutaan varmistaa kuntien aktiivinen toiminta asukkaiden hyvinvoinnin ja terveyden edistämiseksi myös sote-uudistuksen jälkeen. Kannustinmekanismin myötä lisääntyy tarve koko kunnan hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen seurantaan, myös keskushallinnon sekä tarkastuslautakunnan tasolla.

Hyvinvointitoimialan omien palvelujen osalta raportissa todetaan, että ”Kirjastotoimen mittareiden arviointi ei ole perusteltua 2022, koska Ruskon kunnanosan kirjasto on ollut suljettuna.”

Toiminnallisista mittareista ainut asetettujen tavoitteiden suhteen toteutumaton kohta oli ”Kannustetaan elinikäiseen oppimiseen järjestämällä vapaan sivistystyön opetusta”. Kyse on Raisio-opiston opetuksesta, johon toimialan on tilaajana vaikea tarkalla tasolla vaikuttaa, johtuen koulutustarjonnan kysynnästä.

Hyvinvointilautakunta otti kantaa sisäiseen laskutukseen viime lausunnossaan koskien tarkastuskertomusta vuodelta 2021. Tarkastuslautakunta oli ottanut nyt sisäisen laskutuksen tarkastuksen painopistealueeksi ”koska edellisen vuoden tilinpäätöksessä viitattiin siihen, että sitä on vaikea arvioida tai toisaalta on vaikeaa tai mahdotonta vaikuttaa sen toteutumaan toimialan sisällä”.

Tarkastuslautakunta kiinnittää huomiota seuraaviin parannusta vaativiin asioihin sisäisen laskutuksen osalta:

- 1) Toimenpiteistä, jotka eivät kuulu sisäisen laskutuksen piiriin, mutta jotka muut toimialat kuitenkin voivat hankkia teknisen toimialan toteuttamana, on oltava selkeä ohjeistus.*
- 2) Tarkastuslautakunnan suosituksena on, että kunnalle laaditaan vuosittain päivittyvä listaus, jossa kaikkien kiinteistöjen kulut on listattu esimerkin mukaisesti, ja listausta täydennetään eritellyillä sähkö, lämmitys ja vesikuluilla, kiinteistökohtaisilla suunnitelman mukaisilla korjausvelkakohteilla kustannusarvioineen, sekä kiinteistökohtaisella poistamattoman pääoman kokonaismäärällä. Tällainen listaus kertosi toimialoille suoraan mistä niiden sisäiset vuokrat koostuvat ja siellä voitaisiin miettiä säästämahdollisuuksia suurempien muuttuvien erien kuten siivouksen, sähkön ja lämmön suhteen.*

Hyvinvointitoimiala kannattaa tarkastuksessa esitettyjä toimenpiteitä, sillä sisäisen laskutuksen kehittämisestä huolimatta, sen tosiasiallisessa ymmärtämisessä on syistä tai toisista huolimatta vaikeuksia.

Tämän lisäksi hyvinvointitoimiala esittää, että lautakuntia koskevaa sitovuustasoa sisäisten kulujen osalta tarkasteltaisiin uudelleen.

TEKNINEN LAUTAKUNTA (10.8.2023)

Näihin sinänsä päteviin mittareihin olisi hyvä saada vertailupohjaa esim. aikaisempiin vuosiin, jotta voitaisiin arvioida palvelutason säilymistä tai parantumista. Lautakunta lisää jatkossa vertailuvuoden mittareihin.

’Ruokapalvelujen talousarvion mukaisen kustannusten alittamista voidaan pitää erittäin hyvänä suorituksena ottaen huomioon inflaatiokehityksen vuoden 2022 aikana.’

’Valaisimien vaihtoa ei ilmeisesti ole seurattu tämän mittarin puitteissa, ja käytännössä toteutuma on onneksi paljon korkeampi kuin 10 %. Toivottavaa olisi, että mittarit valitaan niin, että niiden toteutumaan pyritään vaikuttamaan tilikauden toiminnassa, ja toteutumaa on käytännöllistä seurata.’ Valaisimien vaihto ei ole hyvä mittari, vaan energiatehokkuuteen haetaan uusi mittari.

’Paljonko vanhentuneita vesimittareita on jäljellä ja miten asiaa seurataan? Mittarien vaihtomäärä on toistuvasti jäänyt tavoitteesta. Erittäin positiivista on, että putkiverkostojen toiminta on ollut luotettavaa.’

Korona ja resurssipula on vaikuttanut mittarinvaihtoihin. Etäluettavat mittarit ovat järjestelmässä, jota hallitaan ja seurataan laskutuksen kautta ja tavoitteena on saada luonteva kierto vesimittarien vaihtoihin.

RAKENNUSVALVONTA JA YMPÄRISTÖASIAT

Valvonnan ja hallinnan menojen kattaminen maksutuotoilla ta 2022 85% tp 2022 61%

- Kuten tarkastuslautakuntakin on todennut, niin maksutuottojen määrä on tosiaan hieman haasteellinen mittari, koska rakennus- ja ympäristölautakunnan tehtävät ovat pääosin viranomaistoimintaa ja sisältävät paljon muutakin kuin taksojen mukainen toiminta. Myöskään ympäristönsuojelu ja ympäristöterveydenhuolto eivät kata tuloillaan kulujaan. Kyseessä on ehkä enemmän mm. isojen kaupunkien periaate, että tuottojen pitäisi kattaa kulut. Kuntaliiton kyselyssä (2022) selvitettiin, että rakennusvalvonnan lupamaksuilla katetaan viranomaistoiminnan järjestämisen kuluja hyvin vaihtelevasti kuntakoosta riippuen. Noin neljäsosa vastaajista ilmoitti, että maksuilla katetaan noin puolet toimintamenoista. Vastaavasti viisi prosenttia vastaajista ilmoitti tulojen ylittävän toimintamenot. Lisäksi kyselyyn vastanneista kunnista 114 (89 %) arvioi kyselyn aikana vireillä olleen maankäyttö- ja rakennuslain kokonaisuudistuksen vaikuttavan kuntien rakennusvalvontojen lupamaksukertymään alentavasti. Keskimäärin vastaajat arvioivat lupamaksukertymän vähenevän 27,5 prosenttia.
- Rakennus- ja ympäristölautakunta kartoittaa talousarviovalmistelussa muita mahdollisia laadullisia mittareita.

3 SISÄINEN LASKUTUS

Sisäisen laskutuksen periaatteista laaditaan ohje

Sisäisen laskutuksen periaatteita on kirjattu talousarvio-ohjeeseen. Sen lisäksi sisäisten erien periaatteita käsitellään vuosittain talousarvion yhteydessä pidettävissä neuvotteluissa. Neuvotteluissa esitellään myös tulevan vuoden mahdolliset muutokset, jotka vaikuttavat sisäiseen laskutukseen. Sen lisäksi toimialoille toimitetaan erittely kustannusten muodostumisesta.

Viimeksi pidetyssä neuvottelussa keskusteltiin sisäisten erien sitovuuden tarpeellisuudesta. Usein nuo erät eivät ole sitovia. Esimerkiksi teknisen budjetti on jo valtuustoon nähden sitova. Lisäksi keskusteltiin toimielinten mahdollisuudesta vaikuttaa sisäisten erien syntymiseen.

4 TILINTARKASTUKSEN HAVAINNOT

-Konserniohje valtuusto 29.5.2023 § 25

-Sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan perusteet valtuusto 26.6.2023 § 39

-Rahoitus ja sijoitustoiminnan periaatteet valmisteilla

-Henkilöstöstrategiatyön aloittaminen käsitelty henkilöstöjaostossa 21.8.2023 ja käynnistetään esimiestyöhyvinvointipäivässä 15.9.2023

-Tasa-arvosuunnitelmatyön laatiminen on annettu hyvinvointijohtajan tehtäväksi.

-Toimintakatteen ja henkilöstömenojen sitovuutta esitetään muutettavaksi talousarvion hyväksymisen yhteydessä. Jos henkilöstömenojen sitovuus poistetaan, tulee kuntaan laatia täyttölupamenettelyohje.

Talousarvioylitykset pyritään tuomaan hetimiten käsittelyyn, kun se on mahdollista. Joidenkin ylitysten osalta ei ole järkevää tuoda käsittelyyn ennen kuin tarkempi kuva on tiedossa. Näin tehtiin esimerkiksi vuoden 2023 varhaiskasvatuksen henkilöstökuluylytysten osalta. Keväällä ylitys näytti suuremmalta ja tiedettiin, että elokuun palkanmaksujen jälkeen tiedetään paremmin oikea toteutuva luku. Ylityksistä kyllä mainitaan osavuosikatsausten ja kk -raporttien yhteydessä tilinpäätösennusteessa heti kun niistä tiedetään.